

Willem I van Beijeren van Schagen

Willem I van Beijeren van Schagen, Bastaard van Holland, eerste heer van Schagen vanaf 1427 tot 1465. Hij leefde van 1387 (of 1389) tot 1473, en werd 84 (of 86) jaar oud.

Dick Burger van Schoorl schrijft in *Chronyk van de gantsche Heerlykheid van het Dorp Schagen*, dat Albrecht van Beijeren, graaf van Holland en West-Vriesland zijn bastaardzoon Willem in 1404 beleende met de heerlijkheid Schagen, maar Schoorl heeft het hier over het jaar waarin Albrecht van Beijeren, Willems vader, stierf. De werkelijkheid was anders dan Dick Burger van Schoorl hier schrijft. Philip van Bourgondië beleende in 1427 zijn oom Willem van Beijeren, Bastaard van Holland, met de heerlijkheid Schagen. Philip was de zoon van Margaretha van Beijeren, een van de wettige zussen van Willem de bastaard. Jakoba van Beijeren, de wettige opvolgster van haar vader als gravin van Holland, Zeeland en Friesland, maakte dat twee jaar later tot een onversterfelijke leen. Dat zowel Philip van Bourgondië als Jacoba van Beijeren zich hiermee bezighield hangt samen met de Hoekse en Kabeljauwse twisten.

Twee graven - beiden wettige broers van Willem - zaten er tussen de dood van Albrecht van Beijeren en zijn kleindochter Jakoba. Eerst Willem van Beijeren, ook Willem van Oostervant genoemd, oudste zoon van Albrecht, van 1404 tot 1417, en vervolgens Jan (ook wel Jan zonder Genade genoemd), de tweede zoon van Albrecht, tussen 1417 en 1424 (vermoord op 5 januari van dat jaar). Zowel Jakoba van Beijeren als Philip van Bourgondië wilden Jan zonder Genade opvolgen als graaf van Holland en Zeeland en heer van Friesland.

Willem van Beijeren, bastaard van Holland, beider oom, zat tussen die twee vuren in en het zal hem heel wat balanceerkunst en diplomatieke handgrepen hebben gekost, om zich staande te houden, zonder een van beide partijen tegen zich in het harnas te jagen. Beiden hebben getracht hem aan hun zijde te krijgen. Philip had uiteindelijk de beste papieren. Hij won de strijd van Jakoba en bevestigde Willem in zijn onversterfelijke leen, de heerlijkheid Schagen. 'Onversterfelijk' wil zeggen dat het leen geërfd kon worden van vader op zoon of dochter. En dat is ook gebeurd.

Willem van Beijeren was veertig of bijna veertig toen hij in Schagen werd 'benoemd' of 'geplaatst'. Hij was nog niet getrouwd.

Hij had al vele diensten bewezen aan zijn heren, de graven Willem en Jan, en sinds 1419 ook aan Philip.

Hij was ook aan 'de kost gekomen'. Als rechtgeaard edelman – en dat was je als bastaard van een graaf – kon hij natuurlijk niet werken met zijn handen. Hij heeft zeer waarschijnlijk al jong leren lezen en schrijven en werd opgeleid tot 'diplomaat' en 'ambtenaar' in dienst van zijn vader en zijn broers. Daarnaast bekwaamde hij zich in het gevecht met het zwaard en paardrijden. Hij is opgevoed aan het hof in Den Haag.

In 1420 – hij is dan 31 of 33 jaar – krijgt hij een eigen inkomen, te weten 100 Engelse nobelen per jaar. Daarvan kan hij bestaan. Een paar jaar later komen daar nog de inkomsten van de visserij van Drechterland bij, voor zover die het bedrag aan nobelen te boven gaan en vanaf 1423 ontvangt hij ook de tienden van Grootebroek.

In 1420 is hij kennelijk ook klaar voor het opknappen van allerlei diensten. Hij moet aan het werk en dat stopt niet meer tot aan zijn dood.

In 1421 wordt hij bewaarder (bewaker) van de duinen tussen Wassenaar en Staalduinen.

In september 1421 wordt hij samen met Dirc van Huessen belast met het bevel over de vloot die in Muiden klaar gemaakt wordt voor een landing in Friesland (bewapening, proviandering van een paar duizend man). Die vloot vaart tenslotte toch niet uit, omdat Graaf Jan van Beijeren van een veldtocht tegen Friesland afziet. Onderhandelen is beter.

In 1423 wordt hij belast met het innen van de inkomsten van ballingen uit Friesland en Kennemerland. Dat ambt brengt veel op, omdat er vele vooral 'dure' ballingen langs komen.

In 1426 wordt hij baljuw in Medemblik.

In 1430 – zijn meest waarschijnlijke trouwjaar – wordt hij dijkgraaf van Kennemerland en West-Friesland tot 2 mei 1431 en opnieuw met ingang van 7 maart 1433 (dan mag hij niet langer de heemraden benoemen, omdat Philip met zijn raad dat overneemt)

In 1430 laat hij het huis 'Westerbeek' bouwen in Den Haag, vlakbij Loosduinen.

In 1436 wordt hij raadsheer van het Hof en kamerling van Philip de Goede (hij is dan midden veertig en aardig door de wol geverfd).

In 1440 wordt een begin gemaakt met het bouwen van, of het versterken van het slot Schagen.

In 1447 (zie ook het artikel over zijn zoon Antonius) ontvangt hij de geleidebrief van Philip en gaat op kruistocht naar Jeruzalem. De mare is dat hij zelfs tweemaal naar het Heilige Land is geweest, maar daarvoor bestaat geen bewijs.

In 1460 wordt een begin gemaakt met de bouw van de kerk op het plateau aan de Markt.

In 1457 wordt hij beleend met de heerlijkheid Burghorn en mag die polder gaan bedijken. Een klus die begin 1461 klaar is.

Halverwege die bedijking krijgt hij ook toestemming om een haven te laten aanleggen bij Kolhorn.

In het charter waarmee hij de noordwestelijke uitwatering van de Geestmerambacht regelt, verleent hij Schagen het marktrecht, tweemaal een jaarmarkt en een weekmarkt en zorgt eveneens voor een waag.

Er kwam een veerdienst vanuit Schagen naar Petten, Callantsoog en Huisduinen. Vanuit de haven van Kolhorn werden producten uit Schagen uitgevoerd naar alle plaatsen aan de Zuiderzee en van daaruit werden producten, zoals turf, ingevoerd.

Uit het bovenstaande blijkt dat hij niet heeft stilgezeten in een lang leven.

Opvolging

Zijn oudste zoon Albrecht wordt in 1465 door Philip de Goede beleend met de heerlijkheid Schagen. Dat is het moment waarop Willem van Beijeren, Bastaard van Holland, eerste Heer van Schagen, op 76- of 78-jarige leeftijd met 'pensioen' gaat.

Hij werd 84 of 86 jaar oud in 1473 begraven in zijn kerk aan de Markt in Schagen, recht tegenover de voordeur van zijn slot.

Huwelijk

Op 16 april 1430 worden tussen Willem van Beijeren, Bastaard van Holland en Elisabeth van Haamstede, in aanwezigheid van getuigen, ten huize van de weduwe Van Haamstede, de huwelijksvoorwaarden opgemaakt ter gelegenheid van het huwelijk tussen Willem en de dochter van Elisabeth van Haamstede, Johanna van Hodenpijl. Johanna is dan vermoedelijk tussen de 15 en de 20 jaar oud.

Willem heeft dan al een zoon, Antonius, deze wordt echter nergens vermeld. Wie de ongetrouwde moeder is van deze Antonius is niet bekend. Ook is vader Willem niet getrouwd als deze jongen wordt geboren.

Uit het huwelijk tussen Willem en Johanna worden drie zonen en twee dochters geboren, tussen 1430 en 1444. In het laatste jaar vraagt en krijgt Willem toestemming om zijn kinderen een jaarlijkse toelage van 100 gulden te geven (nobelen of carolus guldens, dat is niet duidelijk) maar het is een aanzienlijk bedrag uit de opbrengst van de tienden van Schagen en de visserij van Schagen en Schagerkogge en Niedorper Kogge.

Verder krijgt hij nog een bastaarddochter, Belye. Ook voor haar wordt goed gezorgd.

Vermoedelijk overlijdt Johanna ergens in de vijftiger jaren van de 15^e eeuw, zij zal dan 40 jaar oud zijn geweest.

Op hoge leeftijd hertrouwt Willem met Maria van der Lek. Uit dat huwelijk worden geen kinderen geboren.

Voor zover er sprake van is geweest, zal het gezinsleven zich voornamelijk hebben afgespeeld in Den Haag. Daar immers was alles voor handen voor een goede opvoeding, voor het leggen van de nodige contacten, en tenslotte voor een goede 'baan'. Uiteraard zullen Willem en zijn opvolgers, alsmede de

heren van Burghorn, ook een flink deel van hun tijd hebben besteed aan het besturen van de heerlijkheden Schagen en Burghorn, inclusief de nodige onenigheden die zich in de loop van de tijd tussen beide heerlijkheden hebben afgespeeld. Ze zullen dus ook elk jaar vele weken of maanden hebben doorgebracht in Schagen.

Willem zal, tot de dood van Elisabeth van Haamstede, in het huis Westerbeek hebben gewoond en na de dood van zijn schoonmoeder in haar huis, dat hij zou erven zoals blijkt uit de huwelijksvoorwaarden. Tenslotte blijkt uit de stukken dat hij ook nog een huis heeft gehad en bewoond in de Papestraat in Den Haag, eveneens vlakbij het centrum van de macht, de Ridderhof.

Ridder

Opvallend tenslotte is dat Willem van Beijeren, Bastaard van Holland, Heer van Schagen, tot 1447 zo wordt 'aangesproken'. Hij wordt nooit ridder genoemd. Dat verandert met de geleidebrief die Philip de Goede voor hem schrijft in verband met zijn tocht naar het Heilige Land. In die brief treedt hij voor het eerst op als ridder. Nadien altijd. Het lijkt erop dat Philip hem in verband met zijn tocht naar het Heilige Land tot ridder heeft geslagen. Dat gebeurt daarna in Jeruzalem bij het Heilige Graf nog eens. En daarmee is Willem van Beijeren, Ridder, Bastaard van Holland, Heer van Schagen, een 'dubbele' ridder.

Opvallend is ook dat alle drie zijn zonen ridder worden geslagen bij gelegenheid van oorlogen waarin zij betrokken raakten door de graven van Holland of de hertog van Bourgondië.

Geraadpleegd:

- 1) Rijksarchief, inventarisnummer 1.10.01., inventaris van het archief van de familie Van Aerssen van Voshol, 1418 – 1910, nr. 13, de familie Van Beieren van Schagen
- 2) Rijksarchief Noord-Holland, toegangsnummer 133, alle in aanmerking komen de inventarisnummers
- 3) Regionaal Archief Alkmaar, De polder Burghorn 1457-1980, alle in aanmerking komende inventarisnummers.
- 4) Regionaal Archief Alkmaar, inventaris van het archief van de gemeente Schagen, 1415 – 1813, toegangsnummer 63.1.1.001, alle in aanmerking komende inventarisnummers.
- 4) Jan Bregman, Schagen, een beschrijving van de historische groei van terp tot centrumplaats, de rechtskundige geschiedenis van heerlijkheid, stad tot 1795 en de banne en polder Schagen, Bijlage VIII, (z.p., z.j.)
- 5) Dirk Burger van Schoorl, Chronyk van de gantsche oude Heerlykheid van het Dorp Schagen, (Schagen, 1767², heruitgave 1999).
- 6) Dek A. W. E., Genealogie der graven van Holland, 4^e verbeterde druk (Zaltbommel 1969)
- 7) Janse A., Ridderschap in Holland (Hilversum 2009).
- 8) Lambooj, H. Th.M., e.a., *Heerlijk Schagen (Schagen, 1996)*.
- 9) Leeuwen, Simon van, Batavia illustrata, ofte Verhandelinge vanden oorspronk, voortgank, zeden, Eere, staat en godtsdienst van Oud Batavien, mitsgaders van den adel en regeringe van Hollandt, Deel 1 ('s – Gravenhage 1685).